

Interviu cu psihologa Tatiana Calmațui: „Violența este o maladie care afectează societatea, dar ca și orice altă maladie, este mai ușor să o previi decât să o tratezi”

Protagonista acestui interviu, dedicat prevenirii fenomenului violenței și creării unui viitor mai bun, este Tatiana Calmațui, psihologă la Liceul Teoretic „Ion Pelivan” din satul Răzeni, raionul Ialoveni. Psihologa menționează că violența este o maladie care afectează societatea, dar ca și orice maladie - este mai ușor să o previi decât să o tratezi. În opinia ei, conștientizarea fenomenului și schimbarea atitudinii față de violență, prin înlocuirea practicilor violente cu metode educaționale pozitive, precum renunțarea la indiferența față de cazurile de violență, aduce neapărat rezultate.

Ce este, în viziunea dumneavoastră, violența și pe cine afectează cel mai mult acest fenomen?

Dacă aș explica fenomenul așa cum este definit și cum îl înțeleg eu, aș zice că inițial este o reacție la circumstanțe care deranjează și care, nefiind oprită la timp, se transformă în deprindere și stil de viață. Este modul de a exterioriza nemulțumirile interne, de a obține beneficii, de a domina. Și nu în ultimul rând, este un amalgam de suferințe: a victimei, a agresorului/agresoarei, martorilor, comunității, dar și a societății în întregime.

De când activați ca psihologă la liceu, ați întâlnit cazuri de violență în cadrul instituției? Vă rugăm să ne oferiți și exemple când a fost nevoie să interveniți, să luați atitudine și să rezolvați cazul.

Activez de 18 ani în calitate de psihologă în instituții de învățământ. Dacă teoretic putem

afirma că instituțiile școlare oferă un mediu sigur pentru dezvoltarea copiilor, realitatea demonstrează altceva. În pofida faptului că orice școală elaborează propria politică de protecție a copilului, fenomenul violenței este prezent în instituțiile de învățământ. Aici, de cele mai multe ori, violența poate avea loc între elevi, dar și între elevi și profesori. Mai rar sunt abordate situațiile de violență de la profesor/profesoară la elev/elevă. În activitatea mea cel mai mult mă marchează situațiile în care elevii/elevele de la treapta primară nu-și pot gestiona emoțiile și formând grupuri de câteva persoane recurg la violență.

În școala noastră a existat un caz când, într-o pauză, cinci băieți din clasa a doua au decis să pedepsească un coleg pentru faptul că l-ar fi îmbrâncit pe unul dintre ei. Au găsit un loc mai dosit în curtea liceului și „l-au luat la pumni”. Un angajat al instituției a observat la timp bătaia și a despărțit copiii. Atunci, pentru a remedia situația, am oferit asistență psihologică copilului victimă, copiilor agresori și părinților. Am desfășurat ședințe speciale la subiectul violenței cu toți elevii/elevele din clasă, inclusiv cu părinții acestora. Ulterior, am constatat că în clasa dată cazuri de violență nu au mai avut loc.

Ați observat vreodată în cadrul liceului elevi/eleve care au fost supuși/se violenței în familie, fie din partea părinților, fraților sau surorilor mai mari?

În toată această perioadă de activitate în cadrul acestui liceu am constatat că cel mai grav este faptul că unii copii nu se simt în siguranță nici acasă. În familie, sunt agresați de către propriii părinți. Formele de abuz asupra copiilor sunt

diferite: obligația de a se ocupa de treburile casnice; privarea de hrană etc. Dar, cel mai tragic a fost atunci când un elev a venit la școală bătut, având vânătăi pe corp. În cadrul discuțiilor individuale a confirmat violența din partea unui părinte. În această situație am înțeles că era de importanță secundară consilierea psihologică. În primul rând, copilul avea nevoie de asistență medicală și de a fi plasat într-un mediu sigur. Acest caz a fost examinat ulterior de către oamenii legii.

Ce instrumente sunt implementate în cadrul L.T. „Ion Pelivan” pentru a preveni violența?

În cadrul liceului utilizăm diverse instrumente pentru a limita din comportamentul agresiv ce poate duce la violență. Din experiență, pot spune că sunt tehnici care dau rezultate dacă sunt selectate în dependență de vârsta și interesele elevilor/elevelor. Sigur că ne axăm pe metodele tradiționale pe care le diversificăm prin cele non formale. De exemplu, pentru școlarii mici folosim povestea terapeutică, desenele animate educative pe care le analizăm împreună. În cazul claselor gimnaziale am aplicat cu succes metoda „Fire de nisip”. Este vorba de filmulețe scurte care au un algoritm de analiză bine structurat. La treapta liceală deja ne focusăm pe proiecte ce necesită implicarea directă a elevilor/elevelor în studiul fenomenului dat: realizăm sondaje, prezentăm analize. Totodată, în holul instituției avem o lădiță pentru reclamații, unde fiecare elev/elevă poate lăsa un mesaj cu privire la problema care îl/o deranjează, inclusiv poate raporta un caz de violență. Avem și un panou informativ unde se plasează informația necesară despre pașii care pot fi întreprinși într-un caz de abuz sau violență.

Care sunt pașii pe care îi parcurgeți în a documenta un caz de violență, a interveni și a ajuta victima/victimele?

În cazul în care cineva deține informații precum că un elev/o elevă este victima unui abuz, se completează o fișă de sesizare a cazului suspect

al copilului. Ulterior această fișă de sesizare este expediată către administrația publică locală și sectorul de poliție. Dacă agresorul este membru al familiei și prezintă risc pentru copil/copilă, acesta este izolat pentru o perioadă. Dacă are loc un caz de bullying sau violența de la elev/elevă la elev/elevă, circumstanțele se examinează în incinta școlii. Prin ordinul directorului, se creează un grup de lucru intrașcolar, responsabil de planul de intervenție pentru remedierea cazului.

Cât de importantă este educația pentru combaterea acestui fenomen?

Problema educației nu trebuie abordată doar în raport cu elevii și elevelle, dar și în raport cu adulții și adultele, părinți etc., deoarece educația nu se limitează doar la niște reguli simple, dar trebuie să ofere modele reale de comportament ale adulților/adultelor, comportamente raționale, echilibrate și tolerante.

În cadrul liceului unde activați a fost recent realizată o activitate în cadrul proiectului pilot inovator privind testarea ochelarilor de realitate virtuală (RV). Povestiți-ne despre utilitatea instrumentului VR în discuțiile care au avut loc cu tinerii?

Da, recent pușculița noastră de instrumente de lucru cu tinerii și tinerele a fost îmbogățită cu o pereche de ochelari de realitate virtuală (VR). Liceenii și liceenele au rămas impresionați după ce au testat acest instrument. Le-a fost oferită

posibilitatea să trăiască virtual o experiență și să o soluționeze, în unele situații chiar să o regizeze. Aplicarea acestei tehnologii dezvoltă empatia și abilitatea de lua decizii într-o situație critică.

În opinia dumneavoastră, reprezintă acest instrument VR o necesitate pentru instituțiile de învățământ din țară?

Ochelarii de realitate virtuală (VR) în instituțiile de învățământ sunt o alternativă pentru educația formală, un mijloc de motivare a tinerilor și tinerelor de a se implica în activități de sensibilizare în ceea ce privește fenomenul violenței. De asemenea, oferă posibilitatea nu doar să fie furnizate cunoștințe despre fenomenul violenței, dar și contribuie la formarea atitudinii și comportamentului tinerilor și tinerelor.

Ce recomandări aveți pentru psihologii/psihologe care lucrează cu tinerii și tinerele din instituțiile de învățământ?

Cred că aici m-aș detașa de recomandările din domeniul psihologiei, deoarece activitatea noastră niciodată nu va fi limitată la aplicarea testelor psihodiagnostice, consiliere și ședințe. Înainte de toate suntem implicați/implicate în soluționarea mai multor probleme sociale. Indiferent de vârsta pe care o are psihologul/psihologa, acesta/aceasta trebuie să fie în pas cu timpul, să cunoască stilurile muzicale moderne, să acceseze rețelele sociale moderne, să citească literatura modernă, să privească filmele preferate de către tineri și tinere, să abordeze în discuții subiectele interesante pentru ei/ele și să le ofere soluții cât mai actuale.

Potrivit unor date ale UNICEF, în timp ce puțini părinți din Republica Moldova consideră că violența poate fi aplicată pentru educarea copilului, aproape jumătate încă mai cred că bătaia este o formă acceptabilă de disciplină, iar 16% dintre părinți recunosc că și-au bătut copilul mai mic de un an. Sărăcia și nivelul scăzut de trai, consumul de alcool și migrația părinților cu copii lăsați singuri acasă sporesc riscul neglijării, abuzării sau exploatării copiilor.

Acest material a fost realizat în cadrul proiectului pilot „Un viitor mai bun în rândul tinerilor din cadrul instituțiilor de învățământ, centrelor și organizațiilor de tineret”, implementat în perioada mai 2021 - aprilie 2022, la inițiativa UN Women Moldova, de către Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, cu sprijinul financiar al Suediei.

Exercițiul urmărește să îmbunătățească cunoștințele tinerilor și tinerelor cu privire la diferența dintre hărțuire și flirt, despre consecințele hărțuirii și să ducă la crearea de atitudini mai sănătoase ale băieților și bărbaților față de fete și femei. Scopul final este de a promova egalitatea de gen, de a preveni violența împotriva femeilor și fetelor și de a eradică violența în bază de gen. Instrumentul de realitate virtuală a fost dezvoltat anterior cu participarea reprezentanților/reprezentantelor diferitor instituții/organizații din domeniu, prestatori/oare de servicii, supraviețuitoare ale violenței, tineri din diferite regiuni ale țării.